

Eldre skolehistorie

Rune Anda, 2022.

Egypt

Sivilisasjonen i Egypt ble til en gang rundt 3300 før vår tidsregning (f.Kr.).

Hadde et mer humanistisk menneskesyn.

I det egyptiske samfunnet ble døve ansett for å være spesielt utvalgt av guden, og fikk derfor god behandling.

Man brukte sannsynligvis hieroglyfer i undervisning av døve, siden disse omtrentlig lignet på døves «kroppsspråk».

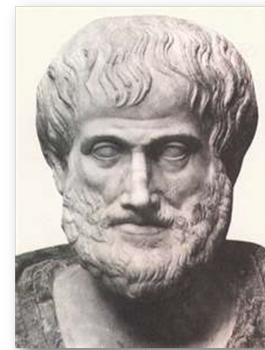
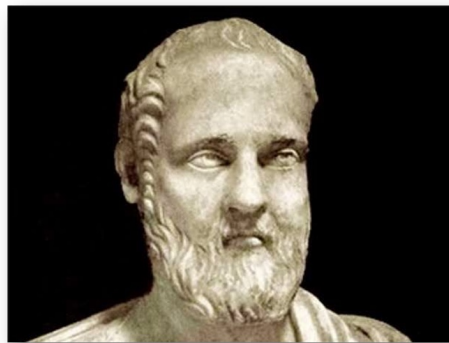
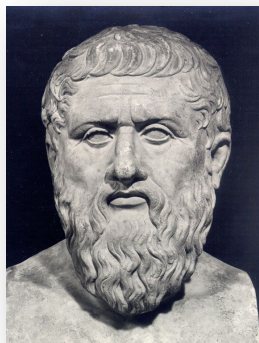
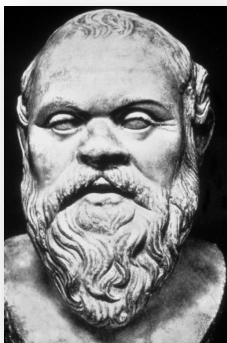

Antikkens Hellas, 2000 år f.Kr.

I det greske riket var situasjonen for døve vanskeligere.

Det var høye krav til fysiske og mentale ferdigheter, og tilsvarende forakt for alt lytefullt.

Sokrates, Platon, Isokrates og Aristoteles

Sokrates (ca. 470-399 f.Kr.) anerkjente at døve brukte tegn og gester i kommunikasjon.

Platon (ca. 428-348 f.Kr.) dokumenterte i verket «Kratylos» at døve på 400 tallet f.Kr., gjorde seg forstått gjennom kroppsspråk og håndbevegelser, samt at de brukte tegn i sine samtaler og forstod hverandre.

Isokrates (436-338 f.Kr.) hevdet at språket er det som hever menneskene over dyrene. Siden døve ikke hadde noe språk, mente han at det ikke var mulig for dem å lære eller tilegne seg kunnskap.

Aristoteles (384-322 f.Kr.) mente at døve manglet evne til å tenke, var hinsides all moral og fornuft – og var derfor ikke tilgjengelig for undervisning.

Romerriket

- Romersk tidsalder dateres ofte til ca. 100 f.Kr. til 14 f.Kr.
- Døves situasjon var vanskelig – og gjenspeilet den greske historien (spesielt i begynnelsen av historien).
- Den romerske familiefaren hadde stor makt over sine barns liv. Om barna var *vanskapt* eller hadde noen form for *handikap*, ble de kastet i elven Tiber.
- Under keiser Augustus' regjering (63 f.Kr. - 14 f.Kr.) fikk døve, som viste evner, undervisning i kunst.

Etter vår tidsregning (e.Kr.) år 0

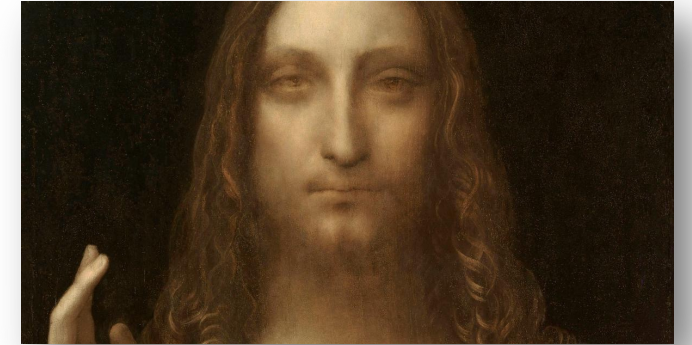
Troen på Kristus spredte seg til det gresk-romerske kulturområdet.

Kristendommen oppstod i en tid med religiøs oppløsning.

Kristendommen spredte seg raskt, fordi det var fred i Romerriket på denne tiden.

Med kristendommen kom målet om å bli mer barmhjertig.
Mildt og kjærlighetsfullt skulle kristne gi døve mat og pleie.

Når det gjelder å tilegne seg kunnskap og mulighet til å utvikle seg, var det fortsatt få muligheter for døve. Det var bare døve barn av rike og mektige som fikk undervisning. Døve fikk ikke forvalte eiendom eller opprette testamente.

Den første kjente organiserte
døveundervisningen i vår
tidsregning er fra ca. år 700 e.Kr.

Da var det enkelte døve barn
av rike foreldre som fikk
opplæring.

England - «døveundervisningens vugge»

Engelskmannen **John de Beverly**

(fødselsår ukjent – død 721 e.Kr.)

var muligens den første registrerte døvelæreren, og kjent som biskop John av Hexham. Han skal angivelig ha lært «den stumme gutten fra Hexham» å uttale bokstavene i alfabetet og noen få ord.

På dette tidspunktet var det gått ca. 1000 år siden Aristoteles døde.

Døveundervisningens første periode 1500-1700 tallet

På denne tiden var døveundervisningen var generelt et rent familieanliggende. Fortrinnsvis – som nevnt, i rike familier.

Mål:

- * **Døve skulle kommunisere med hørende ved hjelp av skrift eller tale.**
- * **I blant ble det også trent på munnavlesning.**
- * **I undervisningen ble det brukt tale, skrift, håndalfabet og tegn.**

- Metodene stemte i stor grad overens med hverandre, men forskjellene førte til strid om hvilken metode som var best.
- Flere døvelærere hemmeligholdt sin metode, og lærerne var som regel ikke informert om hverandres arbeid.
- Flere betraktet derfor seg selv som oppfinneren av en undervisningsmetode.
- Døvelærerne var ofte prester eller leger.

Spania

Man innså etter hvert at døvstumhet likevel ikke var til hinder for intellektuell påvirkning.

Vi beveger oss til Spania!

Pedro Ponce de Leon (1520-1584)

Munk, «døveundervisningens far» Ponce de Leon kommuniserte med sine elever gjennom skrift og ved bruk av håndalfabet.

Hans formål med undervisningen var kunnskap i kristendom.

Døve skulle primært lære å snakke, sekundært skrive.

Drev artikulasjonstrening i undervisningen, men ikke munnavlesning.

Juan Pablo Bonet (1579-1629)

Tok over døveundervisningen etter Ponce de Leons død.

Ga i 1620 ut en bok; «Bokstavenes forenkling og kunsten å lære stumme å tale».

Dette er den eldste bevarte læreboken om døveundervisning.

Brukte skrift og håndalfabet i undervisningen.

England

John Bulwer (1614-1684)

Lege og antropolog.

Den første som etter *de Beverly* interesserte seg for døveundervisning i England.

Utgav tre skrifter:

- I 1644: "Det naturlige håndspråket"
- I 1648: «En samling av håndbevegelser på tavler»
- I 1648: "Den døvstummes venn"

Han mente at døve først skulle lære seg å skrive, deretter snakke (for å kunne lære seg å munnavlese). Han mente at døve gjerne kunne bruke gester ved kommunikasjon, men de burde kunne avlese tale og gjøre seg forstått for andre (gjennom tale og skrift).

Undervisningsmetodene på denne tiden...

Hadde et oralistisk tilsnitt;

Døve skulle lære å tale, men undervisningen hadde mindre fokus på munnavlesning.

Bruk av håndalfabet og skriftspråk sto sentralt i undervisningen.

Døveundervisningens andre periode 1700-1900

Opplysningstiden!

Opplysningstiden er en samlebetegnelse for en europeisk intellektuell bevegelse som fremmet renessansens humanistiske idealer i samfunnet. Felles for bevegelsens ytringer var et opprør mot tradisjonelle autoriteter, især stat og kirke. Fornuften var viktig!

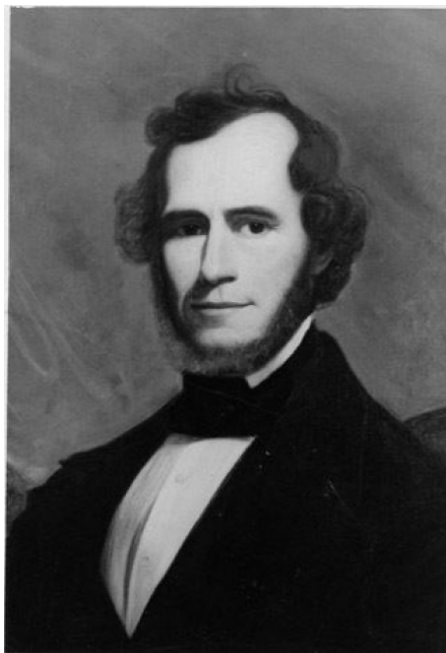
Privatskolene eksisterte fremdeles, men flere døve fikk allmenn undervisning - staten overtok etterhvert undervisningen.

Storbritannia

Høgskulen
på Vestlandet

Thomas Braidwood (1715-1806)

Braidwood hadde ingen erfaring med å undervise døve, det var tilfeldig at han kom inn på det.

Opprettet en døveskole i Edinburgh i 1760, som han kunne livnære seg av.

Han studerte bla Bulwers metoder.

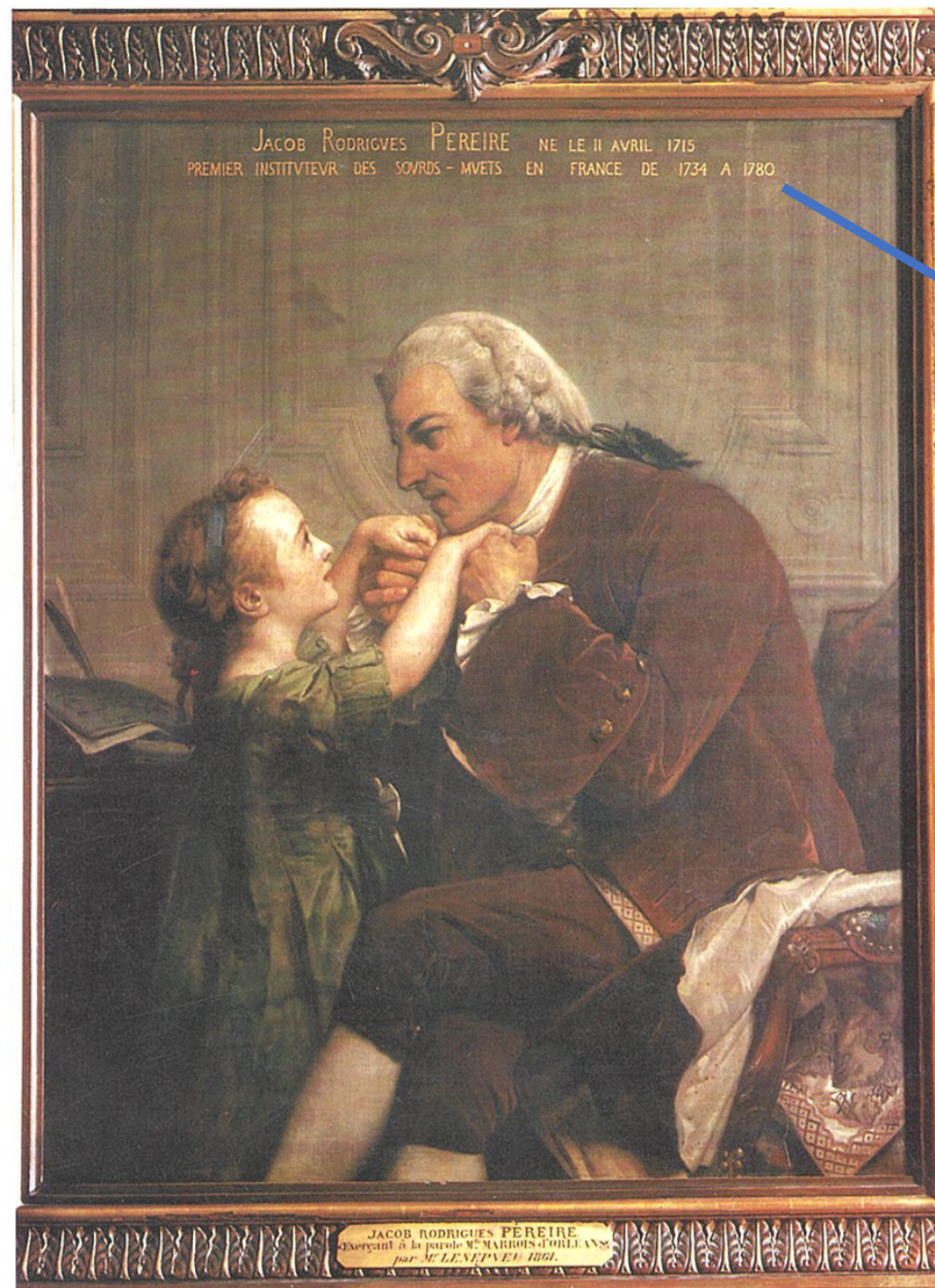
Elevene kom fra velstående familier, skolen hadde god økonomi.

John Goodricke (1764-1786) – en berømt astronom – gikk på denne skolen.

Skolen brukte britisk tegnspråk (BSL) og håndalfabet fra Abbe de l'Epee (Frankrike)

Frankrike

JACOB RODRIGUES PEREIRE NE LE II AVRIL 1715
PREMIER INSTITVTEVR DES SOVRDS - MVETS EN FRANCE DE 1734 A 1780

Jacob Rodrigues Pereira (1715-1780)

Første lærer for døvstumme
i Frankrike fra 1734-1780

Abbé Charles-Michel de l' Épée (1712-1789)

Charles Michel de l' Épée var *grunnlegger av den første skolen for døvstumme i verden, opprettet i Paris i 1770.* Der brukte han sin egen undervisningsmetode.

Underviste et begrenset antall døve.

Skolens elevinntak var *uavhengig* av sosial status, og de l' Épée betalte selv alle utgifter for elevene sine.

I' Épées tanke:

Tegnspråket var selvfølgelig de døvstummes naturlige uttrykksmiddel.

Interesserte seg spesielt for de naturlige tegnene, systematiserte disse.

Utgangspunktet for undervisningen var naturlige tegn for konkrete begreper.

Forsto snart at disse tegnene ikke var nok for å stimulere språkutvikling hos døvstumme, dersom det var et mål å tilegne seg hørendes språk.

Det måtte derfor lages abstrakte begreper og metodiske, grammatiske tegn som kunne brukes i undervisningen.

Undervisningen

Hensikten med undervisningen var at døvstumme skulle kunne kommunisere med hverandre, og at de skulle kunne forstå og gjøre seg forstått blant hørende.

L' Épée mente at det var umulig å lære døvstumme barn et korrekt skriftspråk. Målet ble derfor at elevene skulle lære å forstå skriftspråket, *passiv* språkbeherskelse. L' Épée ville utvikle tegnspråket og innførte det som et fag i sin skole

Han mente også at taleøvinger var lite hensiktsmessige for døvstumme. Ordenes språk skulle elevene lære gjennom skrift. Som støtte til undervisningen brukte L' Épée håndalfabetet. Det var verken artikulasjon- eller taleundervisning ved skolen i Paris.

Skolen i Paris

Institution Nationale des Sourds-Muets.

Tyskland

Samuel Heinicke (1729-1790)

Heinicke mente at døvstumme barn både måtte lære å tale og skrive.

Han opprettet den første døveskolen med talemetsoden, i Leipzig (Tyskland) i 1778. Han hadde 9 elever fra rike familier.

Han skrev flere bøker om metodespørsmålet og en ABC bok om lydlesemetoden. Som utgangspunkt for undervisningen brukte han naturlige tegn.

Heinickes grunntanke:

- begrepsutviklingen må bygge på en anskuelig, opplevd og erfart undervisning
- klar tenkning bare er mulig gjennom et talespråk
- taleundervisningen må bygge på smakssansen
- bruk av tegnspråk fører til uklar tenkning
- å tenke mens man leser/skriver går langsommere enn å tenke mens man taler/lytter
- bruk av håndalfabet kan forsterke begrepsinnlæringen
- den døvstumme har evne til å lære å munnavlese
- som voksen skal man uttrykke seg gjennom tale - ikke tegn

Undervisningsmetode

To stadier i metodeutviklingen til Heinicke:

1. stadium: skrift er hovedmetoden
2. stadium: skrift blir erstattet med tale.

Dyktighet i talespråket var definitivt målet.

Heinickes ABC- og lesebok.

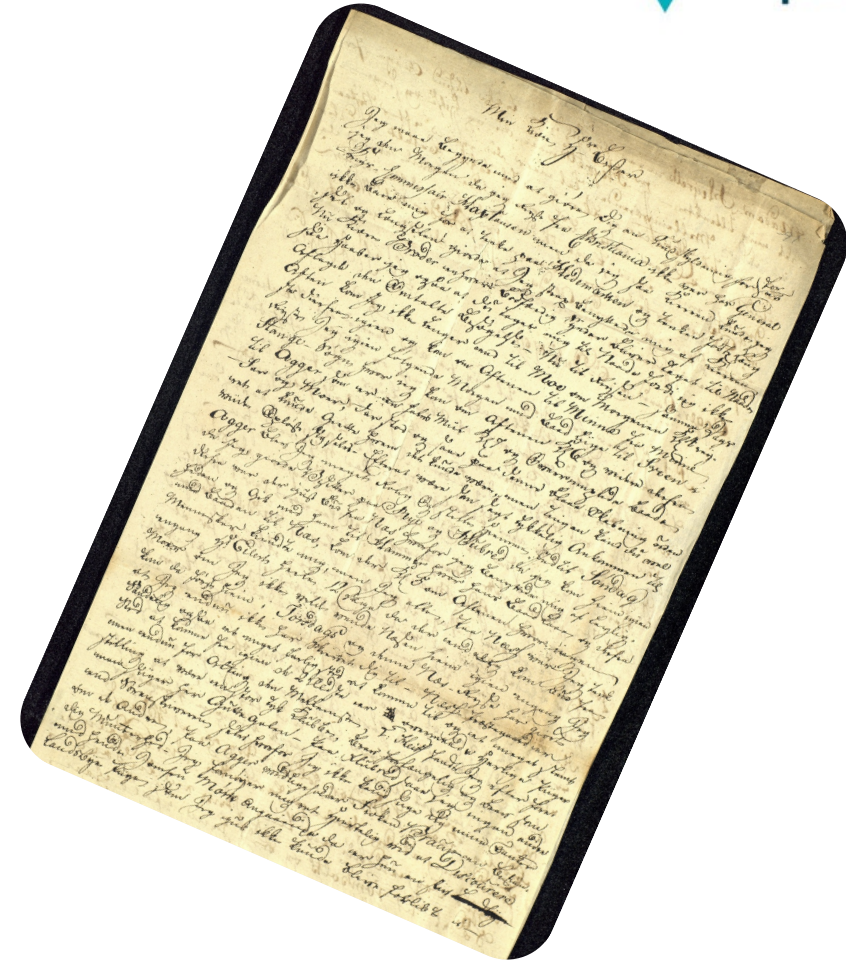
*”Det skal ikke mer
finnes døvstumme,
det skal finnes
talende døve”*

Metodestríd

mellom Heinicke sin talem metode
og L'Epee sin tegnmetode

- Striden ført via brev..

Den franske metode vant dette slaget..

- Våren 1790 døde Heinicke av slag, og etterfølgeren ble plaget med sykdom og orket ikke å kjempe for talemetsoden.
- To år før Heinickes død var det kommet en døveskole i Berlin, som etter hvert gikk over til den franske metoden.
- Slik gikk det til at det var den franske metoden som spredte seg over hele Europa på begynnelsen av 1800-tallet.

Kilde: <https://norsk-dovemuseum.no/skolehistorie-1>

Senere på 1800 tallet

- Døveskoler ble opprettet flere steder i Europa.
- En metodestrid med utgangspunkt i striden mellom Frankrike og Tyskland blusset opp og spredte seg.
- De som opprettet nye døveskoler i Europa måtte velge side (og metode).

Norden

Første døveskole: Danmark 1807

Første døveskole i Sverige: 1809

Første døveskole i Norge: 1825

Første døveskole i Finland: 1846

Første døveskole på Island: 1867

Danmark

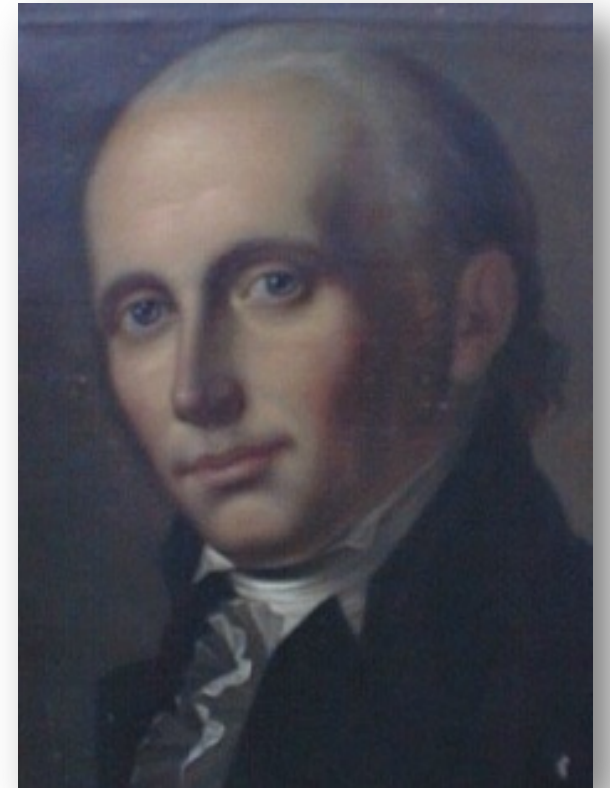

Peter Atke Castberg (1779-1823)

**Grunnla *Det kongelige Døvstumme-Institut*
i København i 1807**

Skolen var felles for Norge og Danmark.

Brukte den franske tegnmetoden.

Sverige

Pär Aron Borg (1776-1839)

Opprettet Manilla instituttet i Stockholm i 1809.

Sveriges første skole for døve barn og ungdommer.
Fra starten var skolen både for døve OG blinde og av og til også funksjonshemmede.

*Finland har «parallellhistorie» til Norge;
Grunnlegger: **Carl Oscar Malm** (1826-1863).
Elev på Manilla Instituttet.*

Opprettet en privat skole i Porvoo i Finland i 1846.

Jobbet senere (1860) som lærer på en offentlig døveskole i Åbo.

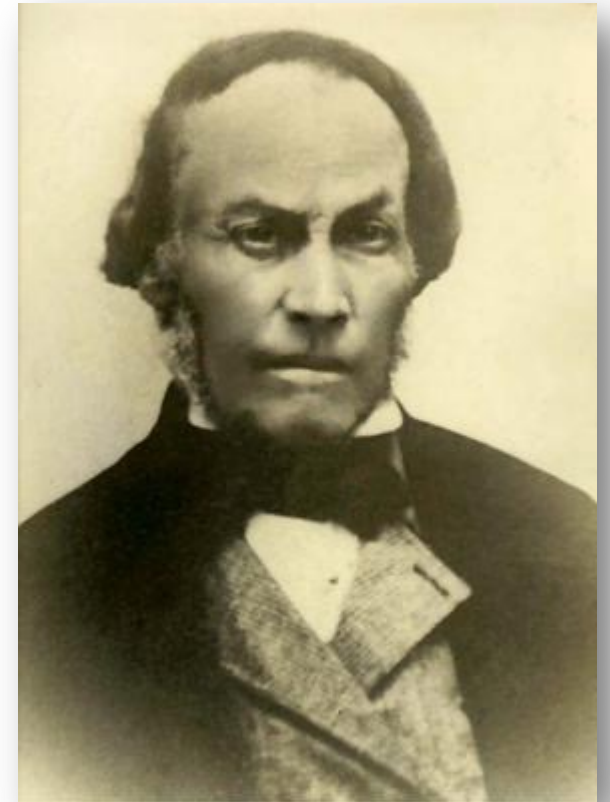

Norge

Andreas Christian Møller (1796-1874)

- Ble døv som 2-åring.
- Var elev hos Castberg (København) – 1810-1815.
- Senere lærer i København – 1817-1822.
- Behov for skole i Norge, Castberg sendte den norske regjeringen et bønneskrift hvor han ba om at det måtte opprettes en skole for døve i Norge.
- **Andreas C. Møller opprettet den første døveskolen i Norge i Trondheim 1. april i 1825.**
- Han arbeidet ved skolen til han ble pensjonert i 1855.

Andreas Christian Møller (1796-1874)

*Statue av Andreas Chr. Møller i Trondheim.
Her viser han tegn av både «døve» og «skole».*

Første døveskole i Norge
ble opprettet i Trondheim
i 1825.

Tegnspråk ble brukt i
undervisningen

Amerika

Mason Cogswell (1761-1830)

På begynnelsen av 1800-tallet vekkes tanken om en døveskole i USA.

Cogswell var initiativtaker til å få dette gjort.

Det hadde vært gjort flere forsøk på å undervise døde helt fra 1679, men amerikanske døde gikk på døveskoler i Europa helt frem til 1800-tallet.

Faktagrunnlag: i 1812 fantes 84 døde i Connecticut, og ca. 2.000 døde i hele USA.

Thomas H. Gallaudet (1787-1851)

Han underviste bl.a. Cogswells datter Alice.

Gallaudet tenkte at døveskolen i USA skulle ta utgangspunkt i både fordelene ved den franske og den engelske undervisningsmetoden

Hospiteringsturne:

Det endte med den franske metoden på den første døveskolen i USA, etter studietur til Europa.

Thomas H. Gallaudet.

Louis M. Laurent Clerc (1785-1869)

Døv. Født i en liten by utenfor Lyon i Frankrike.

Først elev, så lærer ved døveskolen i Paris.

Pioner i dødeundervisningen i USA.

Sammen med Thomas Hopkins Gallaudet grunnla han den første døveskolen i Nord-Amerika, Asylum for Education and Instruction of the Deaf and Dumb, 15. april 1817.

Skolen ble deretter omdøpt til American School for the Deaf og flyttet i 1821 til 139 Main Street, West Hartford. Skolen er fortsatt den eldste eksisterende skolen for døde i Nord-Amerika.

Døveskolen i Hartford

Clerc viste seg å være uvurderlig når det gjaldt å vise hva døveundervisning, spesielt den franske metoden, kunne gjøre for døve.

Ved hjelp av allmenne midler og private donasjoner, ble den første døveskolen American Asylum, bygget i 1817.

Gallaudet var skolens sjef frem til 1830, da tok han avskjed og ble sykehusprest i Hartford. Hans sønn fulgte farens fotspor og underviste døve; **Edward Miner Gallaudet**.

Alexander Graham Bell (1847-1922)

Fra Edinburgh i Skottland

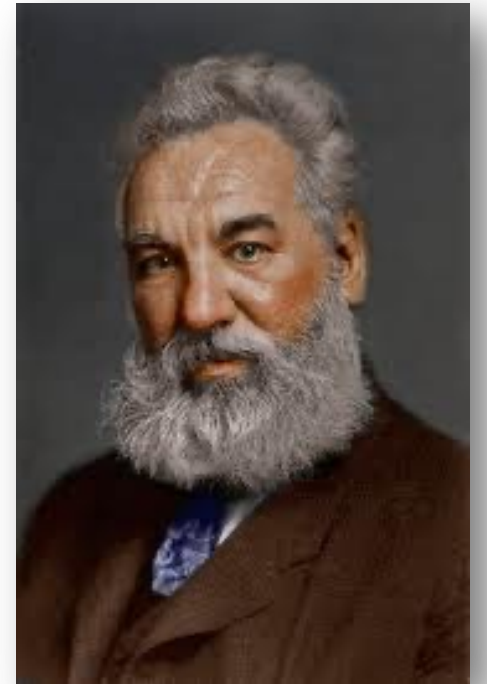
Drev døveundervisning

Døv mor og kone

For talemetsoden: «Synlig tale»

Deltok på Døvelærerkongressen i Milano, 1880

«Oppfant»
telefonen!!

Milano 1880

Den internasjonale døvelærerkongressen i Milano 1880

Fra 6. september til 11. september 1880

Nesten 300 delegater fra forskjellige land, bare en av dem var døv.
Han het James Denison

Kongressen utarbeidet en resolusjon på 8 punkter, konklusjon:

Ordet var tegnet overlegent!

Giulio Tarra: Kjent døvelærer.
Konferansier og leder for kongressen.
Elevene hans demonstrerte sine ferdigheter
innen språkkunnskaper og munnnavlesning.

En norsk deltaker, Hedvig Rosing.
Hele konferansen var et påstått bestillingsverk.

Hvorfor fikk Milanokongressen så alvorlige konsekvenser?

- Det var maaaange deltakere
- Talemethoden ble "bevist" som suveren (Tarra)
- Deltakerne på kongressen var i stor grad skoleeiere, eller i prosessen med å opprette døveskoler.
- Det som ble bestemt på kongressen ble dermed innført ved maaaaange døveskoler i Europa (og USA)

(Eriksson, 1994, s. 83-84)

Konsekvenser av Milano kongressen

Kortsiktig

Oralismen spredte seg.
Tegn ble ikke anbefalt.
Døve lærere mistet jobbene sine.
Tegnspråkets status sank.

Langsiktig

Behov for visuell kommunikasjon.
Individuelt fra lærer til lærer hvorvidt vedkommende brukte tegn.
Stort fokus på artikulasjonstrening og munnavlesning.
Mindre fokus på fag.

1908: En mor kommer til døveskolen for å levere sin gutt. Hun må rive seg fra han når hun skal gå. Gutten gråter, og forsøker å rømme gjentatte ganger. Han får fysisk straff, og segner om på gulvet. Gutten er syk og blir båret i seng. I løpet av natten dør gutten på sovesalen, mens de andre guttene ser på. «Neste dag lærte vi i skoletimen å uttale: «Gutten er død. Mor gråter».». (Herland, «NDF 100 år», 2018, s. 509).

Helt til slutt:

Venner for livet – fortellinger og fakta om døveskolen i Norge fram til 1960. «Innledning» og «Undervisningen»

<http://www.acm.no/venner-for-livet/>

8 ulike video-valg.

Anbefalt litteratur:

Herland, Helge: Norges Døveforbund 100 år

Skjølberg Trygve: Trondheim offentlige skole for døve 1825-1986.

Malmquist og Mosand: Se mitt språk - del 1

Uten hørsel? Kapittel 3. Forfatter: Sissel Grønlie

Solvang og Söder: Funksjonshemning, politikk og samfunn kap 3.

Pär Eriksson. Dövas Historia. SIH Läromedel,
(om milanokongressen)

(For å finne ut mer
om personene i historien).

www.norsk-dovemuseum.no
www.ndhs.no
www.doveforbundet.no
www.google.com

www.milan1880.com